

Leespunt 7: Snelle Sluis

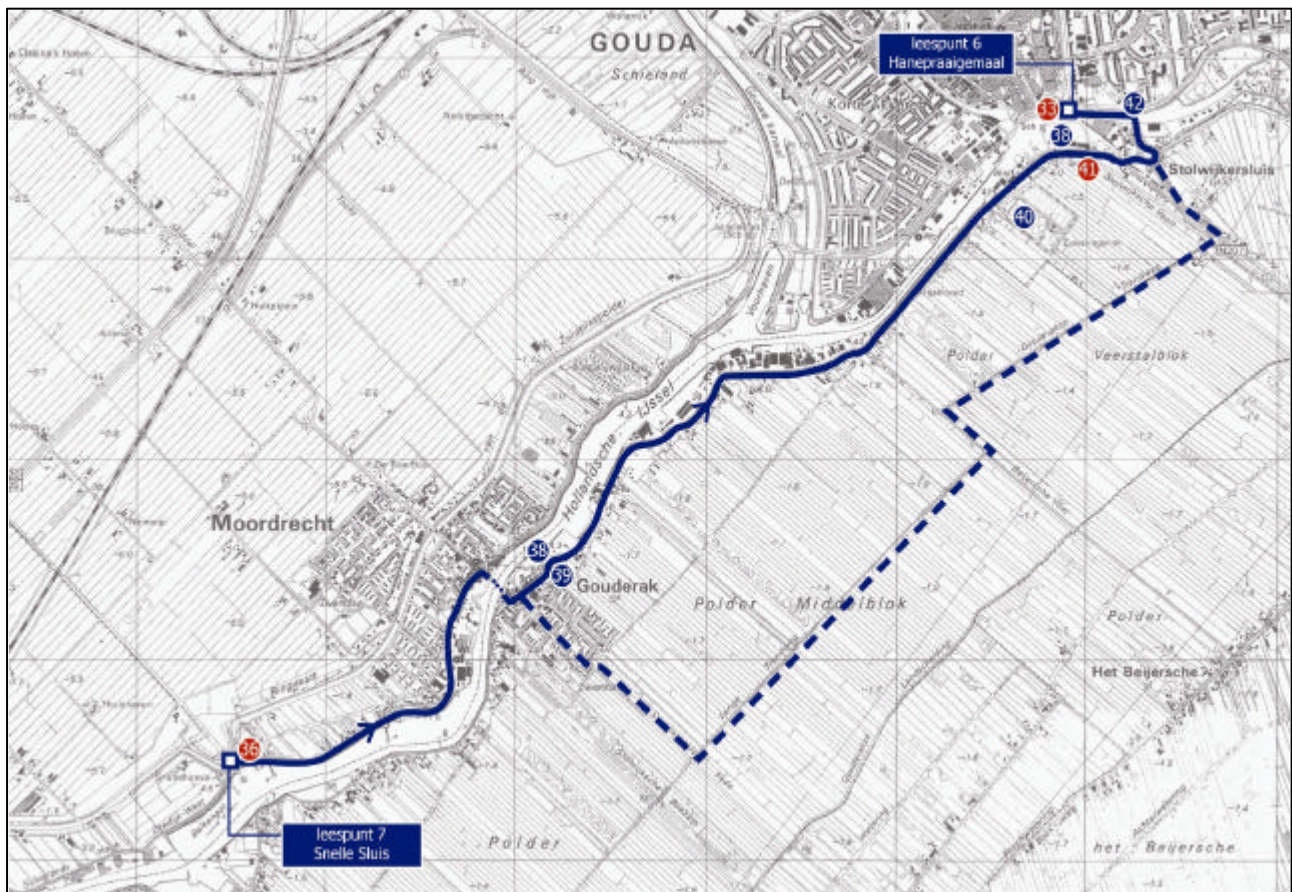
Het tweede deel van de verlengde route via Moordrecht is ca 6 km lang en eindigt bij het Hanepraagemaal aan de oostzijde van de binnenstad van Gouda. Hier sluit u weer aan op de korte route. Ook is het mogelijk om van daaruit te kiezen voor de oostelijke verlenging van de route via Hekendorp.

U rijdt vanaf de Snelle Sluis terug naar Moordrecht over het pad onderaan de dijk. In de bebouwde kom kunt u het pad volgen de dijk op. Daarbij komt u langs de watertoren. In de kern van Moordrecht gaat u rechtsaf en vaart u met het pontveer over de Hollandsche IJssel naar Gouderak. U bevindt zich nu in de Krimpenerwaard. In Gouderak gaat u linksaf over de Middelblokdijk (de dijk aan de zuidzijde van de Hollandsche IJssel) weer richting Gouda. U passeert daarbij de nog braakliggende zellingwijk aan uw linkerzijde en een wiel aan uw rechterzijde. Tegenover de binnenstad van Gouda passeert u de Stolwijkersluis. Bij de rotonde gaat u vervolgens linksaf de Haastrechtse brug over. U volgt de Goemanverwelddijk richting binnenstad.

Er is op de Middelblokdijk erg veel verkeer. Sommigen, met name als ze door kinderen vergezeld worden, zullen het hier te druk vinden. U kunt in dat geval ook vanaf het pontveer rechtstreeks door Gouderak de Krimpenerwaard infietsen. Na ca 1000m gaat u dan linksaf de Borgmanweg in, bij het Beijerse Weegje links en bij de Gouderakse Tiendweg rechts. Bij de aansluiting met de Schoonhovenseweg gaat u links de Goudseweg op, bij de Gouderaksedijk eerst linksaf, naar de Stolwijkersluis, en vervolgens weer even terug en bij de rotonde links de Haastrechtsebrug over. Het Hanepraagemaal aan de Fluwelensingel is het volgende leespunt.

Vanaf de dijk of in de polder bemerkt u het verschil tussen de landschappen van de nieuwere, strak verkavelde Zuidplaspolder en de veel oudere en meer intieme Krimpenerwaard.

Zellingen (38) zijn niet ingedijkte buitendijkse stukken grond langs de rivier die bij elke vloed onder water lopen en dan aangeslibd worden. Hier werd vroeger de klei voor de bekende IJsselsteentjes gedolven.

Lange tijd dacht men dat die zellingen voor de waterhuishouding in de rivier niet nodig waren. Er werd industrie op gevestigd en er werden ook woningen gebouwd. De zellingen werden vaak bouwrijp gemaakt met afval uit de steden en van de industrie. Bij de zelling in Gouderak bleek de grond daardoor zo vervuild dat de woningen weer zijn afgebroken en de grond wordt gesaneerd. Daarna wordt het gebied herbouwd. Op andere plaatsen wordt de zelling weer terug gegeven aan de rivier en krijgen het water en de natuur weer vrij spel.

Al eerder op de route hebben wij u uitgelegd hoe de langs de dijken gelegen wielen ontstonden. Een dergelijk **wiel (39)** kunt u zien onderaan de dijk in Gouderak tegenover de Zellingwijk.

Aan de rand van de stad worden vaak die voorzieningen gerealiseerd waar binnen de stad geen plaats voor is. Dat betekent soms een ernstige inbreuk op het landschap, zoals het geval is in de polder Veerstablok, waar de **Rioolwaterzuivering (40)** werd gebouwd en de volkstuinten werden aangelegd. Tegenwoordig zijn we ons er meer van bewust dat dergelijke voorzieningen, hoe noodzakelijk wellicht ook, in ieder geval goed landschappelijk ingepast dienen te worden met respect voor de historie en de landschappelijke waarden. Dat dient ook het geval te zijn met de Zuidwestelijke Randweg die hier binnenkort zal worden gerealiseerd.

De **Stolwijkersluis (41)** dateert uit 1800 en gaf toegang tot de Stolwijkse Vaart, gegraven ten behoeve van de vervening van de Krimpenerwaard. Aangezien echter deze vervening nooit goed op gang is gekomen, heeft de sluis geen bijzondere betekenis gehad. Daarom is de Stolwijkersluis al in 1832 afgedamd, later enige tijd weer in gebruik genomen, en vervolgens opnieuw afgedamd. In samenhang met de realisatie van de Zuidwestelijke Randweg wordt in het kader van de aanpak van de polder Veerstablok onderzocht of de sluis kan worden gerestaureerd en de vaarverbinding tussen de Hollandsche IJssel en de Stolwijkse Vaart kan worden hersteld.

De '**Kom**' (42), onderaan de Goejanverwelledijk tegenover de Haastrechtsebrug, is een oorspronkelijk wiel.

Bij het Hanepraaigemaal sluit u aan op de Korte route, of kiest u de oostelijke verlenging via Hekendorp.

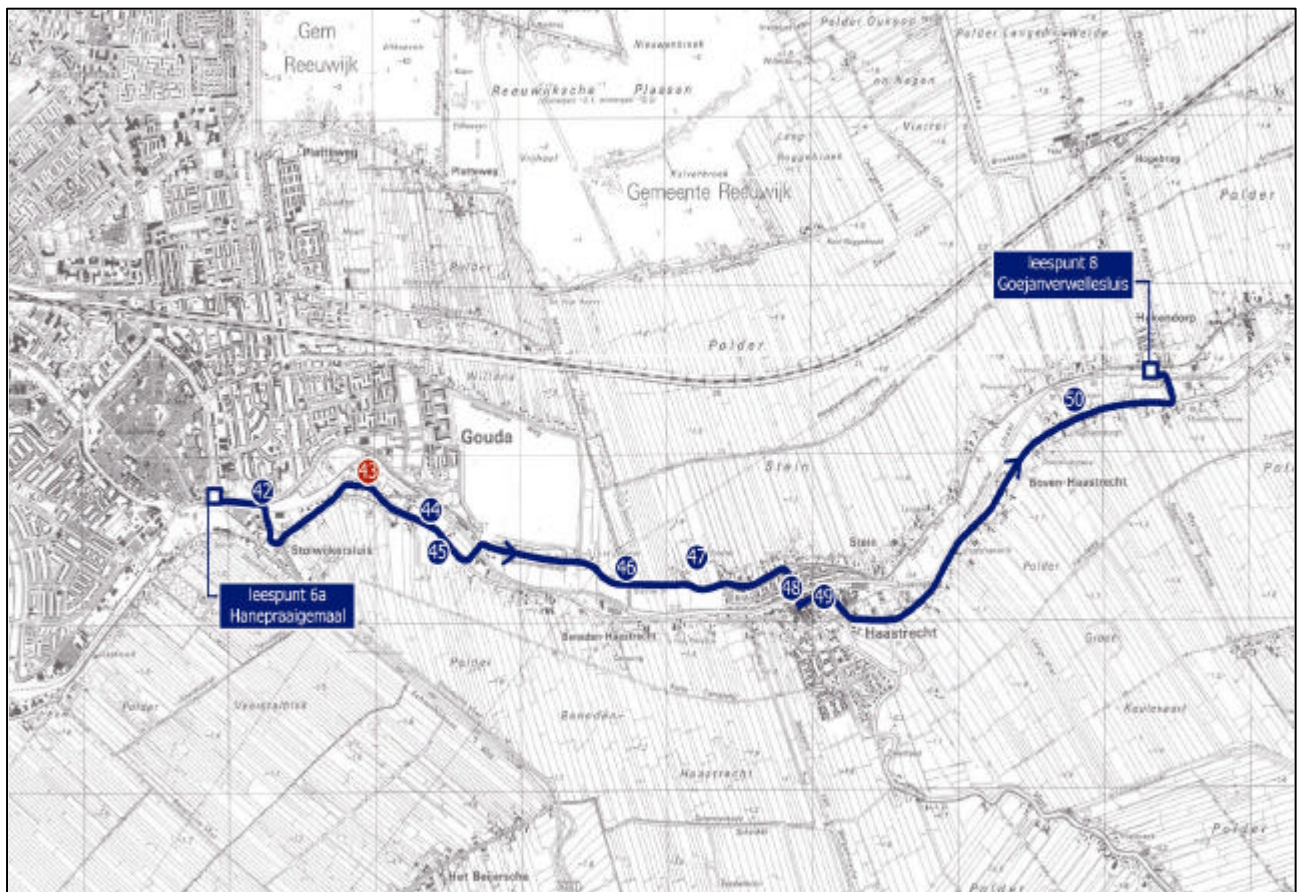
Verlenging via Hekendorp

Leespunt 6a: Hanepraaigemaal

Vanaf het Hanepraaigemaal rijdt u over de Goejanverwelledijk tot de Haastrechtsebrug. U slaat daar rechtsaf. U rijdt voor driekwart om de rotonde heen en neemt dan het fietspad langs de Provinciale Weg West, richting Haastrecht. Na een honderdtal meters steekt u de Provinciale Weg West over en volgt u de Zuider IJsseldijk. Na 500 meter vindt u linksaf de toegang tot de Waaiersluis. U gaat daarna verder via het fietspad langs de Provinciale Weg West, passeert de Haastrechtse Molen en gaat bij de verkeerslichten linksaf, over de Goverwellebrug. Meteen na de brug gaat u rechtsaf en volgt u de Goejanverwelledijk tot aan Haastrecht. Hier steekt u de Hollandsche IJssel weer over via de voormalige Tolbrug. Over de Provinciale Weg West en de voetbrug over de IJssel komt u aan in Hekendorp, waar bij het voormalige Rechthuis het volgende leespunt is.

Al eerder op de route hebben wij u uitgelegd hoe de langs de dijken gelegen wielen ontstonden. Een dergelijk wiel (hier in de volksmond 'De Kom' (42) geheten) kunt u zien onderaan de Goejanverwelledijk tegenover de Haastrechtse Brug. Rond deze 'Kom' lag vroeger een aantrekkelijk wijkje uit de 30-er jaren. Maar het zandpakket voor de aanleg van de nieuwe Haastrechtse Brug drukte op een nacht het onderliggende veen weg, waardoor de woningen rond de Kom van hun fundering werden getild en 's morgens schots en scheef bleken te staan. Het wijkje moest worden afgebroken.

Tot 1285 stond de Hollandsche IJssel in open verbinding met de Lek bij Nieuwegein en de Nieuwe Maas bij Krimpen. Omstreeks het jaar 1000 werden door enkele desastreuze stormvloeden de grote zeearmen gevormd en werd de Hollandsche IJssel een getijdenrivier. Het gevolg was dat vanuit de rivier veel overstromingen plaats vonden door vloed vanuit het westen en rivierwater vanuit het oosten. Daarom werd de IJssel in 1285 in Vreeswijk afgedamd. Maar door de afsluiting ontstond er vervolgens te weinig stroming, waardoor de rivier steeds ondieper en moeilijker bevaarbaar werd.

Dat is de reden waarom omstreeks 1860 de Hollandsche IJssel bovenstrooms werd gekanaliseerd, door de bouw van de **Waaiersluis (43)**. Dit is een zeldzaam sluisstypen. De sluis kan met toepassing van twee waaierdeuren ook tegen de druk van hoog water in worden geopend. Het complex bestaat uit een dubbel sluisstelsel, waaraan de waaierdeuren zijn toegevoegd. Dit is een plek met historie en met de status (vanaf het jaar 2000) van Rijksmonument. Dankzij de kanalisatie was meer scheepvaart mogelijk en ontstonden langs de oever veel steenbakkerijen. De laatste tijd wordt de Waaiersluis vooral gebruikt door de recreatievaart. In 2004 is er een gemaal bijgebouwd, waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met de historische waarde van de Waaiersluis. U kunt deze bijzondere sluis via een smal bruggetje oversteken, maar dat mag alleen te voet; de fiets moet u dus even achterlaten.

Een eindje voorbij de Waaiersluis, richting Haastrecht, staat aan de linkerzijde van de Provinciale Weg West de **Haastrechtse molen (44)**. Dit is de enig overgebleven stenen watermolen met een stelling in Nederland. De molen is nog in bedrijf, maar wordt wel af en toe ondersteund door een elektromotor. De molen bemaalt de Beneden Haastrechtse Boezem, aan de andere zijde van de Provinciale Weg West. Dit is van oorsprong ook al een wiel, als gevolg van een dijkdoorbraak. Plaatselijk is dit wiel, 't **Roosje (45)** geheten, meer dan 10 meter diep.

U steekt de Hollandsche IJssel over en rijdt over de Goejanverwelledijk richting Haastrecht. U passeert het **Gemaal Stein (46)**, een voormalig stoomgemaal dat nu nog de gelijknamige polder bemaalt, maar binnenkort buiten gebruik zal worden gesteld. Vanaf hier kunt u laag over een fietspad op de zomerdijk rijden. Maar beter blijft u hoog op de winterdijk, zodat u vlak voordat u Haastrecht binnenkomt links de boerderij 't Klooster kunt zien. Tot een brand in het jaar 1549 stond hier het **Klooster Emmaus in het Land van Stein van de Reguliere Kanunniken van Holland (47)**, waar van 1488 tot 1493 de in Gouda geboren Gerrit Gerritszoon woonde, die zich later Desiderius Erasmus noemde. In 1492 ontving hij hier zijn priesterwijding.

In Haastrecht steekt u de Hollandsche IJssel over via de **Tolbrug (48)**. Tot het jaar 1883 was hier een pontveertje. Tot 1958 kon de fietser uitsluitend van de brug gebruik maken na betaling van een stuiver aan de brugwachter. In Haastrecht doet u het **Gemaal De Hooge Boezem achter Haastrecht (49)** aan, een voormalig stoomgemaal uit 1872, dat thans als poldermuseum is ingericht.

Dan vervolgt u de route richting Hekendorp via de Provinciale Weg West. U passeert links het **Klooster van Sint Gabriël van de Paters Passionisten (50)**. U steekt opnieuw de Hollandsche IJssel over via de voet-fietsbrug en komt aan te Hekendorp, bij de Goejanverwellesluis.